

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu întregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibíiu. séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 2.

Brasiovu 15. Ianuaru 1870.

Anulu III.

Care nutreментu este pentru omu mai priintiosu, celu
de carne, seu celu de vegetabilia?

(Fine.)

Socrate vorbindu cu Glaucus despre sórtea a-
duóa cetati, din care un'a érá sanetósa, alt'a morbósa
si a cadíutu victima nenorocirei si derapanarei, dícea:
„Nutreментulu cetatiei sanetóse va constá din farina
de ordiu si de grau, din care voru gatí pasatu, pane
si placinte. Aceste feliuri de bucate li se voru servi
in paneriu de piperigu, ori pe frundie curate. Ei voru
mancá in comunitatea copiiloru sei; asternutulu loru
va fi unu lespedu verde; ei voru bea vinu infrum-
setiatu cu flori si cantandu lauda Domnului voru pe-
trece viéti'a placuta asociati.” Glaucus: Mi se pare
inse, cá ei pe langa pana loru nu aru avea nimic
de mancatu? Socrate: Ba voru avea, eu am fostu
uitatu, cá ei mai au inca sare, olive (masline), branza,
cépa si alte verdetiuri, asia precumu le da pamen-
tulu. Eu nu vreu se le rapescu neci dessertulu. Ei
se aiba finice (smochine), mazere, fasole si alte frupte.
Ei astfeliu voru ajunge plini de voia buna si sane-
tate la o etate inalta si voru transportá neturburati
fericirea loru. Vedi dara, asia e adeverat'a cetate sa-
netósa. Déca tu vrei cá se aruncamu o cautatura si
asupra cetatiei celei morbóse ingreunata cu evapora-
tiuni pestilentiali, lasa-me se mergu eu inainte. Ací
apoi Sócrate schitiéza o icóna cumu s'a introdusu
uciderea animaleloru prin pastorii de vite, prin vena-
torii si bucatari, cumu acésta a fostu comitata ince-
tulu cu incetulu de resbele si de tóte reutatile.

Plutarchu marele istoricu si filosofu díce in unulu
din dialogii sei: „Tu me întrebi, pentru ce Pythagor'a
se abtiene dela carne. Eu te-asi întreba din contra,
ce curagiu a trebuitu se aiba omulu, candu a dusu
la gur'a sa cea dintai bucatura de carne a uciselor
animale, care cu dintii sei a ruptu partile de abia es-
piratului animalu, care facú a i se infrumsetiá més'a
cu trupuri ucise, cu cadavre, si a consumatu medu-
larile, care cu vreo cateva clipite mai nainte mugeau,
balaiiau, mergeau si cantau cá si elu? Cumu potú
elu infige otielulu in ánim'a unei fiintie, care simte
cá si elu? Cumu putura ochii lui suportá momentulu
uciderei? Cumu potú elu vedé o fiintia slaba lipsita
de ajutoríu sangerandu, belinduse si desmembranduse?
Cumu potú elu suporta momentulu fumegandeloru
parti de carne? Cumu nu a facutu mirosulu loru, cá
se se infióre ánim'a lui? Cumu nu s'a inspaimantatu

si cutreieratu de grétiá si nu a fostu apucatu de gróza,
candu a mersu se'lu curatia de gunoiulu raneloru,
se'lu spele de sangele negru inchiagatu? In adeveru
noi trebue se ne minunamu de aceia, carii tienu ast-
feliu de convivía si nu de aceia, cari le incungiuara.
Dá, cei dintai manati de fóme cá ucigasi au óresicare
temeiu desculpatoriu pentru barbari'a loru; inse ce
se dícemu despre noi, cari suntemu de un'a suta de
ori mai crudi cá ei? — Cine ne sílesce a versá sange?
Uitati-ve ce abundantiá de bunuri ve impresorá! Ce
catatime de fructe produce pamentulu! Ce avutía ne
dau agrii si viiele! Cate animale ne imbiie cu laptele
si cu lan'a loru, cá se ne imbracamú! Ce mai cereti
si ce manía ve inpinge a gramadi atatea omoruri,
dupace sunteti saturati cu bunetati si binecuventati
cu tóte spre a vóstra sustienere! Astfeliu s'au pro-
nunciatu cei mai buni si intiepti barbati ai totororu
tempuriloru si popóraloru. Plautus, Milton, Nevton,
Goldsmith, Fenelon, Pope, Rousseau, Franklin, Shel-
ley, Cuvier, Struve, Daumer, Bogumil, Gottz, Baltzer,
Hirling s. a. Aceste suntu adeveruri stravechi, cari
reinnoinduse ne punu in uimire. Apoi se ne mai
intrebamu, de unde vinu adeveratii eroi, si esperienti'a
totororu tempiloru ne va respunde, cá mai neci unu
barbatu de spiretu inaltu, neci unu profetu, neci unu
reformatoriu, neci unu inventoriu mare, poetu, artistu
ori cugetatoriu nu s'a nascutu in salónele bogatiloru.
Mai tóte spiretele inalte, decidetórie, cari au luminatu
omenimea, au esitu ori din intunerecu si miseria, ori
de au fostu in relatiuni mai bune, ba si pe tron
nascuti, si totusi au fostu tienuti vertosu, nutriti si
crescuti in modulu celu mai simplu.

Ide'a cumu-cá ar fi imposibile a esistá fara carne,
jace adencu in omu si mai vertosu in cei de prin
cetati, si mai cá nu se va aflá unulu, cu care se
vorbesci despre traiulu vietiei firescu, care se nu'ti
díca: Acésta nu merge, cumu póte traí omulu fara
carne? Noi scimu cá cele mai mari adeveruri, de sí
ele au invinsu mai tardíu, d. e. misícarea pamentului
aflata de Galilei si circulatiunea sangelui aflata de
Hervey, au fostu la ivirea loru fórte nepopularie.
Dar acésta neci nu póte fi altfeliu, déca vomu con-
sidera nesuinti'a lunei dupa castiguri, séu freneticulu
doru dupa auru si nesaturat'a lacomia, inbuibare,
desmerdari, candu gustulu inca din léganu capata
alta directiune, candu din instinctulu firescu nu se
mai afla neci urma, candu suntu inca barbati, carii
pretendu a se numera intre cei luminati, cari afirma

cà numai acele popóra suntu civilisate si culte, cari mananca bine, éra prin acelu bine densii intielegu carnea. Adauge inca invetiaturile dietetice ale unoru medici moderni: Moleschell, Steinbacher, Voit, Liebig, Bock, si nu ne va prinde mirare, déca ómenii tremura dupa carne si cugeta, cà numai acésta da nutrementu sanetosu si putere trupésca. — Nu e neci indoiála cà carnea póte face acésta, inse noi privimu mancarea carnei din punctulu de vedere alu Igienei, adeca alu sanetatiei, si in privinti'a acésta ea sta de parte de vegetabili. Apoi se mai punemu intrebarea: Cata carne sanetósá mananca ómenii? si vomu aflá, cà fórte puçina. Nóue ne place carnea dela animale ingrasiate, dara nu cugetamu, cà ingrasierea acestora este unu procesu morbosu. Animalele nu se ingrasiá pentrucà formédia mai multa substantia — carne, structura séu organe, — ci pentrucà retienu utilizatele materii ale loru, care cá se usioreze prea ingreunatele vase de sange, se depunu in celule si cavitati in forma de grasime. Animalele de ingrasiatu suntu impedeate dela aerulu curatu si dela misicere si prin acésta supuse bólei. Ce alte urmari póte avé nutrementulu din astfeliu de carne, decatu stricarea sangelui si prin acésta a corpului intregu. Cumu-cà neci unu omu nu póte traí numai din carne, este comprobatu prin mai multe experimente; asia dara cu catu omulu mananca carne in proportiune mai multa, cu atata este mai amerintiata ecsistenti'a lui.

Se vedemu cumu stà cu prandiulu nostru celu usitatu si civilisatoriu. Elu consta din supa, rasolu (Rindfleisch), apoi ori legume cu carne, ori fripturi si altele. Sup'a dara si rasolulu jóca rol'a de cape-tenia, si cea dintaiu se concede, ba se si recomanda si se dá cu sil'a inca si bolnaviloru. Ce e inse sup'a de carne de vita? Despre acésta se lasamu se vorbésca profesorulu Seegen, care intr'o prelegere tie-nuta inaintea unui publicu numerosu in Vien'a vorbesce astfeliu: „Cumucà instinctulu (stricatu) nu merge totudeauna cu totulu dreptu si cà multe retaciri are se indrepte sciinti'a, voiú aduce la acésta cá in trécatu numai unele ecsemples. Ce pretiu se pune de ecs. in Germani'a pe o supa tare de carne! Cu sup'a se incepe prandiulu nostru in tóte dílele; ea forméza antailea midiulocu nutritoriu, cu care ne încercamu a intarí pe bolnavii nostri redicati din bóle grele; si totusi sup'a de carne si cea mai puternica nu are in sine nimicu nutritoriu, si ce e inca si mai de tanguitu, prin modulu cu care se gatesce sup'a, ea subtrage si valórea nutritória a carnei. Adeverat'a materia nutritória a carnei (albusiulu) se inchiaga prin ferbere si se lapeda afara in forma de spume, cá óresicare necuratienia nefolositoría; remasiti'a de fibre, mai vertosu déca carnea ferbe multu, este si mai nemistuibile si sup'a tiene in sine numai astfeliu de parti azotice, care se forméza in insii muschi prin stramutarea sa, mai anumitu un'a materia, ce chemicii o numescu Creatinu, si care forméza numai pragulu acelei substantie, cu care un'a parte a sub-

stantiei muschiularie utilizate se scóte afara din trupu. Singura si adeverata materia nutritória a supei de carne suntu sarurile, care au trecut din carne in supa. Sup'a de carne este cá si ceíulu si caféo'a, unu midiulocu iritatoriu pentru nervi; omulu se simte (la parere) dupa gustarea ei mai poterosu, mai vioiu, inse o adeverata putere ori portare de substantie in organismu din mancarea supei de carne nu urméza. Toemai asia fara pretiu pentru nutrire cá si sup'a de carne si asemenea numai in privinti'a iritatiei nerviloru stomacului este si asia numitulu extractu de carne, care inca nu contine neci urma de albusiu, ci numai unele ingredientie de azotu, producte decompunetórie, asia numite materii extractive.“

Asia dara vedemu cà si laudatulu eextractu de carne alu lui Liebig, care facú epoca in teori'a nutritiunei, prin sciintia se reduce la nimica; dara se audimu ce díce insusi Liebig mai tardíu si anume in Köhner Zeitung din 4. Iuliu 1869 despre sup'a si extractulu seu de carne: „Partile solubili ale carnei, pe care le avem in sup'a de carne, ori in extractulu de carne, nu au neci un'a valóre nutritória. Caféo'a, ceíulu si sup'a de carne nu ne nutrescu, si mi se pare cà ele nu suntu vreo necesitate pentru ómeni. Acelasi Liebig serie in altu locu, cà sup'a prin creatinulu ei lucra in corpulu nostru cá si veninulu. — Mai de parte díce totu Liebig: „Panea póte supliní fórte bine pe carne, inse pentru trebuintiele omului panea nu se póte supliní asia perfectu prin carne. Omulu carnivoru spre nutrire sa are lipsa de unu terenu mai largu si mai intinsu cá alu leului si tigului. Experimentele chemice au probatu, cà tóte particellele planteloru, cate servescu animaleloru de nutrimentu, contienú óresicare parti constitutive, ce suntu bogate de azotu, éra esperienti'a ne arata, cà animalele spre sustienerea si nutrire lorú au trebuintia de cantitati cu atatu mai mici de plante, cu catu acestea suntu mai avute de materii ce coprinde in sinesi azotu: ele nu se potú nutri cu materii, din cari lipsescu azotulu. In eminente cuantitate se afla aceste producte de plante in sementiele cerealiloru (grau, se-cara, cucuruzu, ovesu, ordiu, orezu), in mazere, linte, fasole, in radecinele si succurile asia numiteloru legume séu verdetiuri; ele inse nu lipsescu neci intr'o planta si neci intr'o parte a loru. — Plantele producu in organismulu loru sangele toturoru animaleloru, cà-ci in sangele si in carnea animaleloru plantivore consuma carnivorele proprie numai materiile planteloru, din care s'au nutritu cele plantivore: adeca carnea nu ne nutresce cá carne, ci numai incàtu are ea in sine materii nutritórie din plante. Adeca vac'a mananca érba, in care se afla materii tienetórie de azotu, si noi mancandu carnea vacéi, nu ne nutrimu din ea cá carne, ci numai din acele materii tienetórie de azotu, ce au intratu din érba in ea; de ací vine, cà carnea carnivoreloru e cu multu mai nepriintiósá si mai neplacuta. Fibrin'a si albusiulu de plante iau in stomaculu animaleloru herbi-

vore érași acca forma, cá si fibrin'a si albusiulu animaleloru carnivore in stomaculu carnivoreloru. Judecat'a barbatiloru celoru mai renumiti in privint'a nutrementului omenescu conformu naturei omenesci se baséza pe rezultate comprobate 1-o prin combinatiunile anatomice, care ne invétia, cá omulu dupa organizatiunea sa se asemena cu animalele frugivore in tóte relatiunile, in neci o privintia inse cu cele carnivore. 2-a. Experimentele fisiologice, dupa care mancarea de carne trebuie declariata de nemorale, cá-ci nu se póte proba, cá noi amu avea dreptu a ucide animalele fara necesitate si numai pentru cá se le consumamu cadavrele loru. 3. Observatiunile medice, care ne arata invederatu, cá mancarea de carne este nepriintiósá pentru corpu si spiretu. 4. Punctulu de economia. Tacendu de principiulu nationalu-economicu carele tiene, cá cea mai numerósá impopulatiune a pamentului nostru si cea mai mare cultura este posible numai pe langa unu viptu de plante, se consideramu numai tienerea seu nutritrea singuraticeloru familii. Cate mii de familii se ingrijescu si se necajescu, cá se traiésca conformu starei loru si cá se póta castigá necesari'a carne pentru nutrimentu! Cu intrebuintiarea toturoru midiulóceloru alérga sute de mii dupa venituri mai mari, cá se póta plati carnea si alte midiulóce iritatióse! Déca inse ómenii aru voi se védia, cá acésta carne si acestea midiulóce de iritatiune, cumu caféo'a, céiulu etc., pentru ei si pruncii loru au se aduca numai blastemu, éra neci odata binecuventare; atunci tóta viéti'a loru s'ar peface cu totulu spre bine, si ar luá forma si directiune mai frumósá, vesela, placuta. Més'a de vegetabilia este mai curata, mai frumósá, mai sanetósá si mai puterósá, decatu cea cu viptu mestecatu; pe langa acésta si mai gustuósá, necausandu neci o grétia. Apoi de sí nu potemu afirma cá tienerea casei fara carne ar fi neconditionatu mai eftina, pentrucá si bucatele de legume si de aluatu, apoi si pómele si fructele cele mai fine potu fi tocmai asia de scumpe, inse totusi substantiele care ne sunt absolutu necesarie, sunt fara indoicla si mai eftine si se potu castiga mai usioru.

Doctorulu Milo North din Hartford in Nord-america vrendu a'si castiga óresicare date despre efectulu unei diete fara carne asupra corpului si spiretului, a provocatu pe medici, cá se'i respundia la urmatóriele intrebari:

1. Crescut'a séu decrescutu poterea corpului prin delaturarea totale a nutrimentului de carne;

2. urmat'a procesulu digestiunei séu alu mistuirei cu vreunu simtiu placutu séu neplacutu in comparatiune cu aceea ce purcede din mancarea carnei;

3. fost'a spiretulu mai limpede si potut'a continua ostenitórie scrutatiuni mai indelungatu, decatu pe langa diet'a mestecata;

4. care bóle s'au vindecatu mai greu ori mai usioru, ori s'au delaturatu;

5. este diet'a vegetabile cu influintia asupra scaunului;

6. credu ei dupa esperienti'a facuta, cá prin delaturarea nutrementului de carne nu se alteréza sanetatea lucratoriloru, ori a celoru ce studiéza;

7. alesau ei dupa observatiunile proprie ale loru vreunu nutremente din remnulu vegetabile cá celu mai sanetosu, ori altfeliu folositoriu.

Respunsulu la primele trei intrebari a fostu, cá poterile trupului si ale spiretului au duratu mai lungu cá la viptu cu carne, cá nu au simtitu neci o neplacere la mistuire, ba din contra, mai multa placere, cá sanetatea a prosperatu mai bine. — La intrebarea a 4-a au respunsu, cá slabitiunea de mistuire cu incuierea, slabitiunea generala, rheumatismulu, durerile de capu, baterea de ânima, intaritatiunile nerviloru, esantemele, scorbutulu, slabitiunile plumaniloru, oftic'a, scrofulele, epilepsi'a, artritisulu, frigurile reci, sunt acelea bóle, care prin dieta vegetabile s'au delaturatu ori mai alinatu. — La intrebarea a 5-a a fostu respunsulu, cá diet'a vegetabile mana mai bine la scaunu. — La intrebarea a 6-a medicii carii au facutu experimentu cu sinesi, au respunsu, cá diet'a vegetabile este cu totulu favoritoria, adeca cá ea este fórté priintiósá si pentru aceia, carii ducú viétiá siedietória. — La a 7-a au respunsu, cá vegetabilia farinóse merita preferentia.

Acestea mari rezultate ale experimenteloru facute de medicii americani despre nutrementele vegetabile consuna perfectu cu judecat'a, ce au dat'o unulu din cei mai renumiti medici europeni, adeca Hufeland despre viptulu animale si vegetabile in multu latit'a sa carte Macroviotic'a in modulu urmatoriu: La alegerea bucateloru se ne tienemu mai multu de cele vegetabili. Bucatele de carne au mai multa aplecare spre putredire, cele vegetabili din contra spre a opri putrediuenea, care este cu preferentia inemiculu nostru celu mai perseverante; mai departe bucatele animali intarita si inferbenta mai tare, din contra cele vegetabili dau sange mai recorosu, mai blandu, micioréza misicarile interne, iritatiunea corpului si a sufletului si astfeliu reintardie in adeveru consumtiunea vietiei. Mai cu séma trebuie se ne ferimu de carne var'a si candu graséza friguile putrede (tifusu). -- Preste acésta noi mai aflamu, cá nu cei ce mananca carne, ci aceia ce au traitu cu vegetabilia (legume, póme, fructe) si lapte au ajunsu cea mai inalta etate.*)

Pana candu omulu va considera indestularea unui apetitu stricatu si altoru bolduri simtuali cá propriulu scopu alu vietiei, pana atunci elu anevoia va scapa de catusiele cele incurcate, complicate ale unei stari sociali subordinate; elu nu va fi in stare de a vedé cu ochi limpedi si cu spiretu seninu cele mai inalte

*) Vedi despre acésta mai pre largu in Macroviotic'a tradusa de dr. Vasiciu tom. II. fatia 198—7. O carte acésta, care nu s'a apretiuitu de publiculu romanescu, precunu ar fi meritatu; aceea nu ar trebui se lipsésca neci la o familia.

scopuri si destinatiuni ale vietiei omenesci, si pentru aceea relatiunile cu lumea esterna inca le va cunósce reu. Se castigamú inse omului acésta perfectiune, se'lu eliberamú de lacomia, se'lu retragemú dela ólele cu carne, se'lu curatimú de gustulu sangelui, se'lu instruimú, cà elu nu e creatu pentru de a fi mace-lariulu lumei, si cà stomaculu lui neci odata nu a fostu destinatu a fi mormentulu cadavreloru de animale; se'lu facemú a pricepe, cà elu in demnitatea sa origi-naria si cu insusirile sale asemeni lui Dumnedieu a fostu asediatu cá domnu alu creatiunii, inse neci odata cá devastatoriulu ei; cà inalt'a lui chiamare l'a destinatu cá se apere, éra nu se nimicésca fiintiele, cà elu are se domnésca preste animale, éra nu se le rapésca si omóra, si cà misiunea lui sta intru a in-vinge si cultivá pamentulu, éra nu a cresce animale, apoi ale inghití. Sub aceste conditiuni corpulu seu si creerii, séu spiretulu si sufletulu seu voru castigá tóte poterile naturei sale materiali si spiretuali — o directiune mai inalta si mai buna. Deci a luminá, a desteptá, a invetiá pe poporulu nostru, care a por-nitu pe calea stricatiunii, acestea 'mi fusera motivele care me indemnara a diserta despre nutrementu, cu atata mai multu, cu catu sciu cà pe mesele ómeni-loru nostri se afla bucate cu multu mai sanetóse fara sange, si cà fals'a opiniune, cà numai carnea da po-tere si taria, a inceputu a prinde radecini si la po-porulu nostru. Dara pentru acésta nu vomu osendi neci pe cei ce mananca carne, ci numai catu le tra-gemú atentiunea la posturile, ce le prescrie biseric'a nóstra, cari din punctulu modernu alu dieteticei arata cea mai mare intieptiune si ingrijire a ss. parinti pentru crestinii lorú. Insusí Christosu intemeindu re-ligiunea crestina au lucratu curatiendu si reformandu asupra asiedimentiloru testamentului vechiu, si asia in loculu ucideri sangeróse a animaleloru si ómeni-loru ce se pretendea cá sacrificia pentru impacarea cu Dumnedieu de catra preotii paganesci, si a mie-lului jidovescu, a pusu cá symbolu de impacare cu Dumnedieu, sacrificiulu celu fara sange si lui Ddiu placutu, adeca panea, dícendu: „Acesta este trupulu meu, luati mancati.“ De-si inaintea lui stá carnea de mielú, totusi elu nu a luatú acésta, ci panea, voindu a nu spurcá si profaná serbatórea crestinésca a im-pacatiunii cu Ddiu prin sange si omoru! — Cà-ci séu ne vomu tinea de modulu vietiei usitate cu supa, legume si carne, séu de celu firescu cu pane, legume si póme, totusi panea remane nutrementulu princi-pale si calitatea ei de mai mare insemnatate decatu ce cugetamú noi. „Cu catu mai alba, cu atata mai buna,“ este credintia comuna, si noi rétínemú pe prunci dela panea négra. Dar tocmái contrariulu e adev-e-ratu; cu càtu mai bruneta, cu atata mai buna, inse se fia bine lucrata, bine mestecata si incetu inghitíta. De aceea noi ne rugamú la Ddiu pentru panea nó-stra de tóte dílele, éra nu pentru carne, sí biseric'a nóstra a cunoscutu de multu poterea nutrementului vegetabile sí a pusu in rugatiunile dela lithia bine-

cuventarea „panei, graului, vinului si a untului de lemnú“ aratandu cà cu acestea potú trai crestinii fara neci o stricatiune, si de aceea se róga pentru inmul-tirea lorú.

Timisiór'a in Augustu 1869.

Dr. Vasiciu.

Ecsilarea protestantiloru austriaci in Transilvani'a.

Voindu noi a impartasí la loculu acesta unu do-cumentu despre transmigrarea fara voia a mai mul-toru cete de protestanti austriaci in marele principatu alu Transilvaniei, cunoscuti aici sub numirile de „Sa-soni“ si de „Landleri,“ si asiediarea lorú p'intre sasi, presupunemú la fiacare lectoriu cunoscentia deplina a fioróseloru persecutiuni religióse iutreprinse cu focu sí cu sabia, cu temnitie sí torture, candu de catra un'a candu de catra cealalta confesiune crestiana, dupa cumu adeca un'a séu alt'a din ele ajungea a fi in-vingatória. Din caus'a persecutiuniloru ridicade de catra cei de confesiune reformata anglicana in Bri-tani'a in contra puritaniloru sí a catoliciloru se im-plura tiermii Americi de-Nordu cu sute de mii de emigrati. Barbar'a maltratate a protestantiloru din Franci'a impoporá pe un'a parte a Prusiei. Incuisi-tiunile feróse sí crudele din Spani'a sí Portugali'a despoporara pe acelea tieri pana le diumetate nume-rulu locuitoriloru, pe carii 'i ar fi potutu avé. Guer'a cea formidabila religiósa, carea tienú in Germani'a sí Boemi'a treidieci de ani, prefacú mai multe tienuturi in selbatecii sí desierturi. Polonii catolici macelá sí impuscá pe rusii necatolici, éra rusii implea sí mai implu inca Siberi'a si minele din muntele Uralu cu romano-catolici sí cu uniti, éra cnut'a sí temnitiele inca 'si au partea lorú. Aici in Transilvani'a capulu unui romanu neunitu, fia fostu macaru si archiereu, era pretiuitu patrudieci de fiorini in casu de a fi im-puscatu séu macelatu din chiaru-seninu, fara neci-una culpa. Cine ar mai crede? In secolulu alu 17-lea sí in alu 18-lea, adeca pana la Iosifu II-lea, tolerantia religiósa era mai mare, séu incai cu nimicu mai pu-çina in imperiulu turcescu, decátu in totu coprinsulu Europei. Neciun'a data inse sí nicairi tirani'a reli-giósa nu a fostu mai intensiva decátu sub tempulu domniei lui Ferdinandu II. In dílele acelu monarchu s'au esterminatú ad litteram toti protestantii din tie-rile austriace asia numite ereditarie, éra cati voru fi mai remasu fara scirea sí fara voi'a acelu imperatu, au fostu luati la góna din nou in dílele lui Leopoldu I. mai alesu pre catu tempu archiepiscopulu ungurescu Kollonits era mare sí tare in cabinetulu imperialu. Sí cu tóte acelea mesure crudeli sí in mani'a totu-roru spionagiuriloru in tierile austriace inca totu se mai tienura unele resturi de protestanti pana in dílele Mariei Teresiei. Acumu inse spiritulu tempului, cu legile umanitatei pe bratiale sale, totu inaintase pana la atata, in catu neci chiaru partitei iesuitoru nu'i mai venea bine, cà se estermine cu focu sí cu sabia

pe asia numitii acatolici, eretici, disenteri, schismatici și ce mai știu eu că ce numiri li se mai dá celoru ce diferea în credințele și opiniunile lor religioase. De alta parte înse macesim'a de statu adoptata de mai înainte și formulata în două cuvinte: „Unitatea credinției,” era susținută cu toate brățiile în Austri'a că și în Spani'a, că și în Itali'a, că și în Rusi'a. Între acestea împregiurari cabinetulu Vienei vedindu, că de ecs. în Transilvani'a totu nu se pôte restaura neci-unu feliu de unitate a credinției, vení la idea, că încai tierile numite ereditare se le curatie de orice aluatu alu eterodocsiei, éra pe cati protestanti s'aru mai aflá în acelea, în locu de a'i arde, séu de a'i afunda în valurile Danubiului, se'i transpórté în Transilvani'a și se'i asiedie între sasi, carii mai toti sunt protestanti. Asia se și facú, éra documentulu ce impartasimu în acésta cestiune este unu memorialu istoricu, carele coprinde date cu atatu mai interesante, cu catu acelea cadu tocma pe tempulu, pre candu de una parte proselitismulu religiosu catolicu între romanii transilvani lucrá din respoteri; candu mitropolitulu serbescu din Carlovitiu voia se puna man'a pe biseric'a romanésca, éra Rusi'a rogata de romani se aventá de protectória*); candu de alt'a sasii se încordá că se curatie fundulu regescu de romani. Care este acelu ochiu tempitu, pentru că se nu védia legaméntea istorica și psichica între acelea evenimentete!

Acumu se vedemu coprinsulu susu atinsului memorialu decopiatu în Vieni'a, titlatu

Transmigrantes.

Acelasi suna în originalu asia:

Ad Nrum 63 der 18. October 1752 ist weder der Tag, an welchem Ihre Majestät die Kaiserin Maria Theresia die Explantation der evangelischen Unterthanen aus Oesterreich, Steyermark und Kärnthen nach Ungarn und Siebenbürgen beschlossen, noch auch jener, an welchem sie wirklich begonnen hat, sondern es verhält sich mit dieser Exportation folgendermassen:

Nachdem der gedachten Kaiserin im Jahre 1752 angezeigt worden war, dass sich seit nicht langer Zeit in Oesterreich ob der Enns und in Steyermark und Kärnthen mehrere Unterthanen, obwohl unbekannt mit den Grunddogmaten, zur augsburgischen Confession bekannten; so geruhte dieselbe aus dem Grunde, weil ihnen in diesen Ländern weder eine private, noch weniger eine öffentliche Ausübung dieser Religion gestattet werden konnte, unterm 20. Jänner 1752 zu bewilligen, dass sie mit dem eintretenden Frühjahr ihre Wohnsitze verlassen und nach Siebenbürgen (ungeachtet der von den damaligen, dortländigen Bischöfe, dem Freiherrn Sztoika, von Szala gemachten wiederholten Gegenvstellungen) in

*) Vedi documentele publicate în acésta fóia în an. tr. la Nrii 21—22.

jene Orte übersiedeln dürften, wo sie mit vollkommen freier Religions-Uebung und Sicherung hinlänglicher Lebensmitteln unterbracht werden konnten.

In Folge dieser Bewilligung wanderten zuerst aus Obersteiermark 8 Männer mit 7 Weibspersonen und 3 Kindern aus, die über Komorn in das Temesvarer-Banat abgeführt, jedoch aus der Ursache, weil damals daselbst ebenfalls keine Lutheraner sich sesshaft machen durften, nach Mühlenbach in Siebenbürgen überwiesen wurden.

Diesen folgten im August 1752 34 Familien aus Oesterreich ob der Enns und Kärnthen, welche im Ganzen 168 Personen zählten, ein Gesamtvermögen von 1451 fl. 84 kr. besaßen und unter der Aufsicht des Hermannstädter Rathsfreundes Simeon Friedrich Treitler, nachdem sie an der Theiss angekommen waren, mit der Landesvorspann unaufgehalten nach Siebenbürgen überführt wurden, um unter die daselbst zur augsburgischen Confession sich bekennenden sächsischen Nation eingetheilt zu werden.

Ein weiterer Transport von 17 Familien und einigen ledigen, der lutherischen Lehre hartnäckig zugehan geweseneyn Dienstleuten aus Oesterreich ob der Enns, Steyermark und Kärnthen traf am 16. October 1752 in Wien ein, und wurde bis Pest zu Wasser, sodann aber zu Land bis Szegedin, und von da durch das Banat bis nach Siebenbürgen mittelst Vorspann befördert.

Nachdem somit bis Anfangs Mai 1753 in Allem sechs Schiffe mit solchen Luther'schen Unterthanen von Klosterneuburg aus abgesendet worden, und im Verlaufe der nächsten zwei Monate wieder zwei Transporte nachgefolget waren, wurden Anfangs August 1753 neuerdings 200 Köpfe aus Oesterreich ob der Enns, Steyermark und Kärnthen nach Ybbs gestellet, von da auf der Donau bis an die Theiss, weiterhin auf der Theiss und dem dortigen Kanal bis Temesvár zu Wasser und von da mittelst Vorspann nach Siebenbürgen verführt.

Diesen folgten noch am 17. September desselben Jahres etwelche zwanzig früher zurückgebliebene Familien, und im Jahre 1754 wurden mit Ende April 50 Familien, dann nach dem am 15. Julius abgegangenen zweiten Transporte am 5. Sept. noch neuerdings 600 Personen nachgesendet, endlich jedoch mit den zu Ende Mai und Anfang September 1755 abgegangenen Transporten diese Exportation geschlossen.

Confer cum his: Waldau, Geschichte der Protestanten in Oesterreich, Steyermark, Kärnthen und Krain, 2. Bd. pag. 360. 364. Item pag. 366., nec non pag. 430. 432.

Asia din acestu documentu invetiamu acestea: Stramutarea, séu cumu dice documentulu, straplantarea protestantiloru din Austri'a de susu*), Stiri'a și

*) Oesterreich ob der Enns = Austri'a din susu de riulu Anis'a, (latin. Anisus, nemt. Enns).

Carinhi'a nu s'a intemplatu in 18. Oct. 1752, séu adeca nu numai atunci, ci succesive in mai multe restempuri. In 20. Ianuariu 1752 imperatés'a Mari'a Teresi'a dete porunca si respective concessiune, cá in prima-vér'a acelu anu protestantii austriaci se'si lase foculariele, locuintiele loru si se tréca in Transilvani'a. Intr'aceea episcopulu rom. catolicu din Transilvani'a anume baronu Sztoika de Szala protestà de repetite ori in contra trimiterei acelu acatolici in Transilvani'a. Cu tóte acelea proteste venira mai antaiu din Stiri'a superióre 5 barbati, 7 femei si 3 prunci, carii dupace trecura pe la Comaronu la Banatulu Temesianu, voidnu se remana acolo, nu fusera suferiti, din cauza cá pe atunci protestantii si in Banatu era persecutati; asia acei stiriani fusera inaintati pana la Sasu-Sebesiu in Transilvani'a, unde se si asiediara.

In Augustu 1752 urmara alte 34 familii, séu cu totulu 168 de suflete cu avere totala de 1451 fior. 54 cr. Acestea familii puse sub inspectiunea unui senatoriu din Sibiu anume Simionu Fridericu Treitler, dela Tis'a incóce fusera aduse cu cara de postaria pana inlainturulu Transilvaniei, unde fusera impartiti p'intre sasi carii tienu confesiunea augustana.

Unu alu treilea transportu de 17 familii si cativa insi necasatoriti, luterani de conditiunea sierbitoriloru din Austri'a superióre, din Stiri'a si Carinhi'a ajunse in 16. Octobre 1752 la Vien'a, de unde fu inaintatu pana la Pesteá pe apa, dupa aceea pe uscatu pana la Segedinu, de unde apoi ii adusera totu cu cara de postaria pana in Transilvani'a.

Pana pe la inceputulu lui Maiu 1753 (adeca in cursu de unu anu) se imbarcasera pe Danubiu in portulu dela Klosterneuburg siese corabii cu emigranti luterani, éra in urmatóriele duóe luni mai urmara alte duóe transporturi. In Augustu 1753 fusera adusi 200 luterani totu din Austri'a de susu, din Stiri'a si Carinhi'a la orasielulu Ybbs. de unde éra si au fostu pusi pe Dunare, din care intrara in Tis'a, éra apoi pe canalu inainte venira pana la Temisiór'a, éra de acolo fusera adusi totu cu postaria in Transilvani'a. In 17. Sept. 1753 urmara alte cateva familii.

In Aprile 1754 se mai trimisera incóce 50 de familii. In 15. Iuliu fu pornitu altu transportu (de cate suflete? nu se spune), éra in 5. Sept. mai plecara incóce inca 600 (siese sute) de persóne.

In fine mai venira inca si in Maiu si in Sept. 1755 unele transporturi, cu care apoi se inchiaie acea ecsilare a protestantiloru austriaci incóce pe pamentulu Transilvaniei, éra asiediarea loru dupa tóta probalitatea urmà a se face pe mosii, din care fusesera alungate alte atatea familii romanesci, pentrucà tienu nelocuitu, séu inca neposiediutu (nestapanitu) de nimeni, nu era neci catu un'a palma.

La calcaiuulu memorialulu impartasitu mai susu se vede si unu formulariu de pasaportu, pe langa care se trimitea fiacare transportu de ai acelu nerfericiti. Acelu formulariu avea urmatóriele rubrice nemtiesci:

| Im Jahre | Von wo | Wohin | Zahl der gekommenen | angesiedelten | Familien | Köpfe. |

In unele opuri istorice scrise de ardeleni s'au pastratu ici-colo si numele unoru locuri, pe la care au fostu asiediati unii emigranti; se pare inse cá in scaunulu Sibiuului s'au asiediutu cei mai multi. G. B.

Inscriptiuni de mormente si manuscrite din sec. trecut:

Se scie, cá episcopulu Klein dusesse cu sene la Rom'a unu nepotu, cá se aiba cene se-lu consoleze in órele cele amare ale lungulu seu exiliu. Acest'a dupa mortea lui se reintorsese in Transilvani'a, si casatorinduse cu un'a dein fetele boierulu Monea dein Veneti'a inferióre se consecrase de preotu, si fusese inaltiatu la demnitatea de protopopu alu Venetiei. Pietr'a monumentale a protopopulu Ioane Klein se mai vede si astadi, ea e aplecata in partea inferióre, ci interna a turnulu besericei gr. cat. dein Veneti'a, si e inalta cá de 6 urme. Inscriptiunea e cu slove si suna: „Fililoru celi ce remaneti in lume, veniti de cetiti si invetiati dela mene, cá-ce eu inca portai trupulu in lume, si cá pre una usia trecui prein lume, si sosii la sfirsitul vietiei, si in mare dorere mi se dede trupulu mortiei.“ Dupa acést'a urméza unu cercu ovale, in care de a drept'a e scobita una mana dein umeri cu una cruce, de a stang'a evangeliulu, in partea superióre unu porumbu in sboru tienendu in gura una crenga de maslinu cu cinci frundie. — De desubtulu acestui-a inscriptiunea se mai continua in cinci serie, in cari se mai vedu slovele trunchiate si schimosite, dara tesculu nu se mai pote descifrá; — de aci incolo slovele asia suntu de macinate, in cátu nu li se mai cunoscú urmele. Astadi nu se ar mai poté scí alu cui a fostu acelu monumentu, déca n'ar esiste ómeni betrani, cari se ne spuna, cá eli inca lu vedusera aplecatu la mormentulu protopopulu Klein.

Acestui-a urmà in demnitatea protopopesca cumnatulu seu Monea. Elu inca are una piatra monumentale, ce astadi e aplecata in parietele dein afara ale casei protopopulu Klein dela usia de-adrépt'a cu una inscriptiune lunga in limb'a latina, in care deduce originea familiei sale dela unu principe romanu. Eu o cetisem acést'a intre notitiele dn. cav. Ioane Puscariu, carele o decopiasse inainte de acést'a cu 16—17 ani, ci astadi nu se mai poté descifrá. In beserica nóstra dein Veneti'a mai existe una sfitá de metasa in patru itia cu flori rosii galbene verdi, unu epatrafiru si manecari de aceea si materia si coloru, aduse de protopopulu Klein dein Rom'a, ce fusese proprietatea episcopulu Inocentiu. Una cruce de argentu se afla in Baiutiulu la Nicolau Stoica, — ér eu la fratele acestui-a proprietariulu de astadi ale caselu lui Klein aflai unu manuscriptu alu eppulu I. Klein legatu in piele in 4° mare de 197 pagine sub titlu:

„Libellus definitionum per me Joannem Innocentium L. B. Klein Eppum olim Fogarasiensem in Transilvania, pro tempore Romae Anno 1762 commorantem collectarum et secundum alphabetum ordinarum ex sex tomulis philosophiae veteris et novae ad usum scholarum accomodatae in Regia Burgundia olim perfectae a Joh. Bapt. Duhamel et Venetys 1704 Impressae A. R. P. Gr. Joanne Baptista Naqueto Hiberno Tiderenti Ord. Praedicatorum professore Romae impressa 1659.

Acestu manuscriptu astadi e la mene, ci numai spre alu usuá, cà-ce proprietariulu facia cu tote opiniriile mele nu se potù induplecá, se mi-lu vendia.

In fine am se observezu, cà e scrisu cu multa diligentia de insusi eppulu Klein.

Antonelli.

NB. Intielegendu, cà docentele Stoic'a ar fi dusu cu sene mai multe manuscripte cu litere cirilice la Baiutiú spre a se ceti de protopopulu Dragomiru, am scrisu numitului protopopu, cá se mi le comunice de va aflá in trensele ceva referitoriu la viéti'a sí suferintiele episcopului.

Reuniunea femeilor romane din Brasiovu.

In Gazet'a Transilvaniei Nr. 98 unu corespondente isi descopere dorinti'a sa, cá asiedimentulu filantropicu, numitu Reuniunea femeilor romane din Brasiovu se se faca romanilor eunoscutu mai de aprópe, se se publice statutele aceleia, se se infientieze comitete filiali etc.

Adeca institutulu filantropicu nationale numitu „Reuniunea femeilor romane“ cu statutele sale tiparite de duóe ori, cu tóte publicatiunile anuali ale adunarilor sale generali sí ale balurilor sale, este datu uitarei! Intru adeveru asia ni se pare sí noue, pentrucá ni s'a intemplat de cateva ori in caletoriile nóstre, cá se fimu intrebati de catra unii-altii cu adeverata naivitate: E, a propos! dara ce mai face reuniunea femeilor dv. de acolo dela Brasiovu? Mai ecisista ea? Mai dá vreunu semn de viéti'a?

Eca asia se dau uitarei nu numai persóne, ci sí institute, legáturi, testamente, fonduri, uneori in mai puçinu de una generatiune sí in mani'a toturilor publicatiuniloru cate se facu prin diarie! Dara óre in tempurile in care nu potea fi vorba de tipariu, de carti, de diarie, câte sute sí mii de fapte demne de a fi pastrate in memori'a posteritatei, séu cufundatu in abisulu uitarei!

Acestea sí alte consideratiuni de natur'a acestora ne indemnà pre noi a depune sí in acésta fóia óresicumu unu testimoniú despre originea, viéti'a sí activitatea binecuvantata de Ddieu a reuniunei femeilor romane.

Ide'a infientiarei unei reuniuni de femei se nascù in Decembre alu anului 1849, adeca indata dupa pacificatiune sí dupa esirea trupelor rusesci din tíera. Pe atunci generalulu br. Wohlgemuth, gubernatoriulu civile sí militariu alu tíerei primise dela Vien'a instructiune secreta, cá se casseze sí se desfientieze orice comitete sí reuniuni s'aru fi aflandu in tíera, éra mai anume, cá pe cele romanesci se le tracteze intocma cá sí pre cele unghuresci, pe cei negrii-galbini cá sí pre cei tricolorati; preste acésta orice adunari era oprite fórté strinsu sí sub grea pedépsa in sensulu legei martiale. Cu tóte aceste ómenii de sí spionati barbatesce, totu se mai aduná cate 9—10 insi in cercuri private. Pe atunci petrecea in Brasiovu intre altii Florianu Aronu sí Ioanu Maiorescu. Intru'una de dile venindu ei in locuinti'a lui Iac. Murasianu, acolo între alte cestiuni ale dilei se iví sí cestiunea orfaniloru remasi dela parinti' maelati prin insurgenti' unghuri sí asia se nascù ide'a, cá spre alinarea sórtei acelora se se infientieze una

reuniune de femei, pentrucá, observà Aronu, se sciti voi cá sub firm'a barbatiloru nu vomu fi suferiti de a mai intreprinde nimic. Aceeasi cestiune se mai desbatù inca sí cu alte ocaziuni, pana candu apoi Aronu fu insarcinatu cu compunerea unui proiectu de statute, cá unulu carele sub protectiunea dómnei sóciei lui Barbu D. Stirbeiu mai luase parte la fundarea unui micu asilu de fetitie. Puçinu dupa aceea Maiorescu plecà la Vien'a in caus'a nationala, éra Aronu se mutà la Sibiiu, de unde apoi trimise unu proiectu de statute, care inse in cativa §§-i ai sei semenà pentru acelu tempu atatu de liberali, incatu ar fi fostu absolutu preste potintia de a le midiu loci confirmarea; asia Iac. Murasianu se insarcinà cu modificarea sí cu midiu locirea confirmarei loru. Statutele compuse numai in 12 §§-i sub dat'a din 29/16 Martiu 1850 fusera confirmate de gubernatoriulu Wohlge-mu h abia in 21. Octobre din acelasi anu 1850. Primele fundatòrie au fostu 81 de femei din Brasiovu, partea cea mai mare romane sí vreo trei grece. Acestea 'si alesera unu comitete de 12 inse, care se pusera sub protectiunea Sóciei Wohlgemuth sóciei gubernatoriului, éra de presiedenta 'si alesera pe repaus. Mari'a D. Nicolau. Statutele din 1850 portá titlu: Sub inaltulu sceptru alu Austriei. Statute pentru reuniunea femeiloru romane spre ajutoriulu crescerei fetitieloru orfane serace sí mai anteiulu alu aceloru fetitie romane, ai caroru parinti au cadiautu in revolutiunea maghiarotransilvana din anii 1848 sí 1849. Brasiovu 1850.

Cu acelea statute reuniunea prosperà vreo siese anii fórté bine, pentrucá in acelu tempu Iac. Murasianu, a carui sócra fusese presiedenta lucrà cu una rara predilectiune pentru inaintarea ei; dupa aceea inse s'au inieptatu nesce fortune infricosiate asupra vietiei acelei plante tenere; rivalitati familiare, obstinatele intrige confessionali, éra mai pre susu de tóte brutalulu amestecu alu administratiunei politice sí alu directoriulu politiei. Se arun-camu velulu uitarei preste acelea tempuri de ura sí urgia sí se ne consolamu pe deplinu cu inpregiurarea, cá reuniunea scapà din tóte acelea tentatiuni afurisite cu fatia curata sí cu capitululu neatinsu de nimeri. Intru'aceea reuniunea trebui se tréca totusi prin una prefacere: in a. 1860 pre candu era presiedenta dómni'a Zoe sóci'a protopopului Ioanu Petricu, statutele ei se luara la revisiune sí se modificara cu adaosu de 5 §§-i, apoi modificate se confirmara abia in 2. Ian. 1861. Statutele modificate inca s'au tiparitu sí s'au impartitu in cateva sute de ecs. In anii urmatori sub presiedenti'a dómnei Mariei Ap. Popu s'au compusu sí adoptatu planu, séu mai bine regulamentu pentru scóle de fetitie. De atunci reuniunea femeiloru romane lucréza mereu, de sí uitata mai cu totul de natiune. In 15/3 1865 comitetulu ei se adresà catra mai multe dame romane din orasiile Transilvaniei mai virtosu in cestiunea infientiarei de comitete filiali sí de scóle pentru fetitie. Dorinti'a comitetului adeca éra, cá afara de cele trei scóle de fetitie din Brasiovu, Sibiiu sí Blasiu se se mai faca celu puçinu inca vreo cinci totu cu subventiune dela fondulu reuniunei, éra mai inainte de tóte se se deschida un'a de trei clase in Abrudu, apoi in Turd'a, Fagarasiu sí asia mai departe. Pre càtu scimu noi inse, afara de duoe, celelalte neci macaru unu respunsu din trei linii n'au aflatu cu cale a dá comitetului. Asia reuniunea lucra numai cu venitul dela fondulu de vreo 30 de mii fior. v. a., pentrucá femeile romane sí barbati' loru asia afla cu cale. Dara se se scie, cá in lumea acésta scopu mai sacru decátu este alu acestei reuniuni nu mai póte fi altulu; sí se se mai scie, cá perirea romaniloru se va incepe cu desnacionalisarea femeiloru nóstre. Asia a fostu acésta totudeanna, totu asia va fi sí de aci inainte. Reuniunea voiesce se faca scóle romanesci pentru fetitiile romaniloru; sí acestu scopu noi inca totu nu voimu se'lu intielegemu?

Multi romani am vediutu in viéti'a mea scandalinduse amaru sí póte cá uncori cu totu dreptulu, candu audia cá cutari romani trecuti prin scóle se casatorescu cu totu felulu de femei straine; intr'aceea fórté puçinu au voitu a obserba, cá acestu reu purcede in mesura considerabile din educatiune, din scóle. — Femei'a romana luata in genere este dotata dela natura cu mai

multe gratii decâtu ale altora, éra frumseti'a și sanetatea ei inca ar fi mai durabile; ce'i lipsesce inse? Scól'a, educatiunea core-spundietória și apararea ei de cultur'a mintiunósa, atunci apoi neci unu june romanu nu'si va lega capulu pe airea.

Cu acésta ocaziune dati se trecemu aici numele aceloru barbati si femei, care incependu dela 1850 pana la 1865 au inavutitu fondulu reuniunei cu sume mai considerabili.

	mc.	fr.	cr.
1850. Zoe I. Iuga in Brasiovu		100	—
Sofi'a br. Lud. de Wohlgemuth, Sibiiu		50	—
Stan'a C. Belgasoglu, Brasiovu		100	—
Mari'a ved. Steriu, Brasiovu		20	—
Zoe St. Stoica, Bucuresci		40	—
1851. Baronés'a G. Sina, Vien'a		1000	—
Episcopulu Vas. Erdeli, Oradea mare		100	—
Episcopulu Aleks. St. Siulutiu, Blasiu		40	—
Archimandritulu Patriciu Popescu, Banatu		40	—
Constantinu Bicu, Brasiovu		46	40
1852. Raluc'a I. S. Gerasimu, Bucuresci		60	—
Episcopulu Andreiu br. de Siaguna, Sibiiu		290	—
Gubernatorulu principe C. de Schwarzenberg, Sibiiu		50	—
Capitululu gr. cat. Oradea mare		50	—
Const. Hormuzache dela mai multe cocóne care n'au			
voitu a se numi (298 galb.) =	1390	66	
1853. Baronés'a Ifigeni'a S. Sina		140	—
Cocón'a Elisa G. Sturdza n. Hormuzache dela mai			
multe cocóne, care n'au voitu a se numi (290 galb.) =	1353	30	
1854. Maiest. Sa Elisabet'a Imperates'a Austriei			
(in 8. Iuniu)		750	—
Preotés'a Maria V. Tincu, Versietiu		30	—
1857. Const. Hormuzache (60 galb.) =		270	—
1860.		v. a.	fr. cr.
Barbar'a ved. Crisianu		42	—
Archimandritulu Patriciu Popescu		120	—
Maria D. Nicolau, Brasiovu		50	—
1861. Episcopulu Vas. Erdeli, Oradea		100	—
1863. Iancu Archimandrescu, Brasiovu		200	—
1864. Elen'a Vas. L. Popu escel., Sibiiu		20	—
1865. Cristin'a Romanu, Brasiovu		20	—

Pre langa acestea sume au intratu in anii trecuti dela mai multe comune romanesci, precumu din Alba-Iulia, Zlatna, Bistra, Unedór'a, Hatiegu, Orastia, Blasiu, S. Regenu, Boiti'a, Riusioru, Resinari s. a. s. a. sume dela cate 40 fr. pana la cate 200 fr. m. c., éra din Bucovin'a venira totu prin staruintele ilustréi famillii Hormuzache anume in a. 1851 m. c. fr. 1419.

Numai prin asemenea caldura si devotamentu fondulu reuniunei ajunse in stare de a cresce precum a crescutu, éra administratiunea leala ii asigurà si ii va asigura esistinti'a si prosperarea lui.

Din protocolulu de controla alu R. fem. rom. s'au mai aflatu cà au contribuitu dupa cum urmédia:

1850. Dec. 23. Maria I. Branu	20	—
1851. Martie 22. Ecaterin'a Popoviciu din Lugosiu	21	—
Iunie 10. Carolin'a Dumoviciu din Vien'a	20	—
Aug. 21. Ana Rudolffu Orgidanu in Brasiovu	100	—
Todoriti'a Balanu in Brasiovu	20	—
1852. Iulie 9. Marele Aga E. Hormuzache (Cernautiu)	100	—
Sept. 26. Iulian'a Mocioni de Foen	260	—
1854. Georgie Vasileviciu din Giul'a in Ungari'a	28	—
Nicolae Nagi, parochu in Vien'a	30	—
1855. Ecaterin'a G. Ioanu, Brasiovu	222	—
Maria Gavrilu Munteanu, Brasiovu, testati	50	—
Const. Udrea, Lugosiu	20	—
Episcop. Aradului gr. res. Procopie Ivascoviciu din		
sum'a adunata de 222 fr. 27 ¹ / ₂ cr.	50	—

NB. Tóte cele mai susu scrise s'au publicatu in „Concordia“ sub Nr. 56 din 15/27. Iuliu 1865 folio 425. și in „Familia“ sub Nr. 5.

Adres'a comitetului catra femeile romane era acésta:

Dela Reuniunea femeiloru romane.

Intru intielesulu §-lui 4 alu statuteloru Reuniunei femeiloru romane, membru activu alu Reuniunei póte fi oricare dama va numera pe fiacare anu celu mai puçinu 1 fr. v. a. la fondulu Reuniunii, si cu atatu mai virtosu acelea, care'si voru capitalisa acea tacsu depunendu la casa odata pentru totudeauna o suma core-spundietória, dupa care se se póta trage venitu siguru, analogu tacsei ce numera. In anii dinteii ai infintiarei acestei Reuniuni au numeratu la fondulu ei cate unu capitalu din care se trage venitu anualu siguru si curatu, intre alti si altele urmatorii domni, archipastori si dómne. (Aici urmá catalogulu.)

Ne place a crede, cà in dílele nóstre inca se voru afla dame iubítorie de omenime si pline de o ambitiune nobila pentru stim'a secului propriu, care daruite dela Ddieu si cu stare materiala mai insemnata, voindu totuodata a scapa si de incomoditatea de a ingrijí pe fiacare anu pentru numerarea tacsei de membru, nu voru lipsi a capitalisa tacs'a cata numerá pana acumu. Deci se face stimateloru membre din Brasiovu si districtu*) cunoscutu, ca list'a ce se trimite spre inscriere are doua rubrice, un'a pentru tacs'a anuala, éra alt'a pentru capitalulu tacsei, pentrucá asia se si póta alege fiacare membru, pe care rubrica va voi; se presupune totuodata, ca membrele din afara voru binevoi a compuae pentru sinesi totu asemenea lista.

Brasiovu 1865, Iuliu 15/3.

In numele comitetului Reun. fem. rom. prin
Anastasi'a Datcu, pres.
Efrosina I. G. Ioanu, casier.

Gavriilu J. Munteanu, †

directoru si profesorulu la gimnasiulu romanu gr. or. din Brasiovu, membru alu Societatei academice romane din Bucuresci, alu asociatiunei romane transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, precumu si alu Societatei de sciintie naturali din Pojonu etc., a repausatu in etate de 57 ani in urm'a unei suferintie grele de apoplecsie, dupa impartasirea cu S. Taine, in 17/29 Decembre a. c. la 8¹/₂ óre séra.

Despre acésta durerósa perdere, — pe care o gelescu: adancu intristat'a sa soçia Mari'a nascuta Baracu, gélnic'a sa mama Marina, soru-sa Ana cu soçiuulu el Par. I. Mihaltianu. socrulu seu Protopopu I. Baracu cu consórtea sa Elen'a si fiica Tatiana, nepotii sei Par. Nicolau cu consórtea sa Zoe, conc. de advocatura Gavriilu, Paraschiv'a cu soçiuulu ei Prof. St. Iosiffu, Aureliu si Ana, precum si corpulu profesoriloru, fostii lui colegi, — se incunosciintieza toti amicii si cunoscutii repausatului.

Remasitiile lui pamentesci s'au inmormentatu Sambata in 20. Dec. (1. Ianuariu 1870) la 2 óre dupa amédi iu cimiteriulu Bisericeii Sf. Nicolau din Schiai. Brasiovu, 18/30 Decembre 1869.

Nu va fi acésta singur'a memoria ce vomu pastra colegului nostru G. I. Munteanu in acésta fóia, ci ne ocupamu si cu adunarea de date din viéti'a lui cea supusa la multe si diferite suferintie.

*) Acésta espresiune se schimbá pentru fiacare tienutu și orasiu pe numele acelora; se mai adaozea și câte una epistola particularia.

Declarațiune publică.

Dupa unu raportu, publicatu in „Heidelberger Zeitung“ Nr. 275 din anulu 1869, profesorele W. Wattenbach in alu treilea discursu alu seu, tienutu in museulu de Heidelberg, descriindu pre sasii din Transilvani'a si positiunea loru, afirma, ca intre multele pericule, ce au amenintiatu pre sasi in esistinti'a loru, este de a se numerá si precumpenitóri'a populatiune romana din Transilvani'a, carea este o adevcrata banda de tetiunari si de hoti. >

In urm'a intercesiunei, in acelasiu diurnalu Nr. 278, din partea iuristului in Heidelberg I. Bechuitu pentru onórea natiunei romane, numitul profesore Wattenbach dá unu respunsu totu in acelu diurnalu Nr. 279, in care intre altele díce, ca espectoratiunile sale despre valachii séu romani s'au reprodu su prin raporturile diurnalului amintitu in termini mai aspri, decumu au fostu ai densului; — mai departe díce, ca a cercetatu numai pamentulu sasiloru (recte fundulu regescu) si ca densulu a vorbitu numai despre romanii colonisati (?) pre acest'a; éra pentru a dovedí, ca acesti romani sunt asia precum i-au caracterisatu densulu, se provóca la ceea ce a scrisu englesulu Charles Boner despre Transilvani'a, éra catra finea respunsului seu afirma Wattenbach, ca se indoiesce, déca romanii, locuitori in colibi impregiurulu sateloru sasesci, au convictiunea, ca numai pre cultura se póte basá pretensiunea ecsistenției nationale.

Oricum se voru luá cuventele lui Wattenbach — dupa cumu sunt relatate in Nr. 275, séu dupa versiunea ce densulu o dá in Nr. 279 alu amintitulu diurnalu — nu se poté neci-cumu trage la indoéla, ca onórea poporului romanu, in ceea ce privește cultur'a si moralitatea lui, e atacata prin numitul profesore in modulu celu mai insolente. Si acestu atacu e cu atata mai dorerosu simtitu, cu catu elu se vede a fi anume calculatu de a inferá si discreditá inaintea opiniunei publice luminate si prin urmare de a lipsí de simpathi'a si spriginulu morale alu aceleia pre unu poporu, carele, de si apasatu fara vin'a lui mai multi seculi, totusi dovada e istori'a lui, n'a lipsitu si nu lipsesce a'si implini cá oricare dintre popórale conlocuitorie datorintiele sale catra patria si umanitate si carele a adusu si aduce cele mai mari sacrificie posibili pentru de a intrá in concertulu popóraloru cultivate si libere.

Comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, petrunsu de marele sacrificie, ce poporulu romanu pin Transilvani'a preste totu si in deosebi celu din fundulu regescu, isi impune pentru cultur'a sa, nu póte se-si exprime destulu de viu profund'a sa parere de reu, ca unu barbatu de scientie, unu istoricu germanu, a potutu se-si uite intru atatu de sene, incatu, in midiuloculu Europei, intr'o cetate celebra prin atati eruditi si de siguru inaintea unui numerosu publicu luminate, se

se apuce a aruncá fara conscientia asupra poporului romanu, fia macaru si numai asupra celui ce locuesce in fundulu regescu, astufeliu de injurie grave si infamatorie.

Cumu dovedesce numitul profesoriu, ca romanii din fundulu regescu locuescu in colibi impregiurulu sateloru sasesci? si prin ce i-au datu aceia ansa de a se indoi despre nesuinti'a loru de a'si intemeiá esistinti'a nationale prin cultura? — Dupace istoriculu Wattenbach, precumu insusi marturisesce, a cercetatu in persóna fundulu regescu si a avutu intalnire cu cei mai destinsi barbati ai sasiloru, cine ar mai poté asteptá se'lu védia atatu de lipsitu de dovedi faptice, in catu, pentru de a se acoperí, se fia constrinsu a se vêrí sub scutul lui Charles Boner?! — Cine este Charles Boner si cu cata iubire de adevuru a scrisu elu in opulu seu despre Transilvani'a, acésta trebuiá se o afle Wattenbach si dela sasii invetiati, cu cari díce elu ca a conversatu mai multu, si trebuiá s'o afle aceea Wattenbach si singuru, fara informatiuni, avendu ocaziune a se convinge prin intuitiune propria despre starea sasiloru si a romaniloru conlocuitori in fundulu regescu.

Fiindu in faci'a locului profesorele Wattenbach poté se afle, ca precumu romanii din Brasiovu au infintiatu frumosulu gimnasiu, de care densulu amintesce numai in respunsu, asia si ceialti romanii locuitori in fundulu regescu si-au infintiatu dupa poteri scóle prin tóte comunele locuite de ei, atatu prin cele mestecate cu sasi, catu si prin cele curatu romane; — mai departe poté se afle Wattenbach si de reuniunea femeiloru romane din Brasiovu, pentru inaintarea educatiunei orfaneloru si a fetiteloru serace, o reuniune ramurita in tóta tíer'a, carea sustiene scóle pentru scopulu aratatu nu numai in Brasiovu, ci si in alte locuri ale Transilvaniei, — asemenea poté se afle de multele societati romane de lectura, — in fine poté numitul profesoriu se afle si de considerabilele stipendie, ce se dau pre totu anulu in mai multe mii de fiorini studentiloru romani din mai multe fundatiuni romane si dela asociatiunea, pre care are onóre se o representá subscrisulu comitetu cu resiedinti'a in Sibiu.

Dar aceste institute si midiulóce de cultura Wattenbach le-au trecut cu vederea, séu inca fiindu in Transilvani'a, séu numai inaintea auditoriului seu din museulu de Heidelberg. In totu casulu inse e condamnabile a ignorá asemenea lucruri din víeti'a unui poporu, candu cineva 'si permite a se face judecatoriu asupra culturei si moralitatei aceleia. Si profesorele Wattenbach se arata aci cu atatu mai condamnabile, cu catu in respunsulu seu insusi marturisesce, ca nu s'a simtitu indemnatu a amintí in discursulu seu de institutele de cultura ale poporului romanu. Dar ce e dreptu, déca numitul profesore ar fi adusu inaintea auditoriului seu, institutele si midiulócele de cultura, ce poporulu romanu si-le-a creatu si le sustiene si le folosesce cu succesu; in

mani'a tuturor vicisitudiniloru timpului, cumu ar mai fi incaputu langa acelea si injuriile ce elu avea se le arunce asupra acestui poporu? Pre langa o espunere a sacrificieloru si succeseloru, ce poporulu romanu le póte aratá pe calea culturéi si a civilisatiunei, cumu ar mai fi potutu caracterisá istoriculu Wattenbach, inaintea unui publicu luminatu, pre poporulu romanu atatu de infamu, incatu raportorulu dela „Heidelberger Zeitung“ se dica (vedi notiti'a din Nr. 278 alu acelu diurnalu), cá dupa cele ce a afirmatu Wattenbach despre portarea romaniloru din Transilvani'a fatia cu sasii, aceia cu dreptulu se potu numi „o adeverata banda de incendiatori si de hoti!“ — Istoriculu Wattenbach a trebuitu se ignoreze si trecutulu si prezentulu poporulu romanu din Transilvani'a pentru de a aruncá asupra lui asemenea injurie infamatorie; cá-ci istori'a patriei, de si spune cá poporulu romanu in Transilvani'a a fostu impilatu atatia seculi, totusi nu arata neci intr'unu locu, cá acela s'ar fi degradatu vreodata a fi o banda de tetiunari si de hoti, éra statistic'a tieréi arata invederatu, cá poporulu romanu a statu si sta in privinti'a moralitátei celu puçinu pre acelu gradu, pre care au statutu si stau poporale conlocuitorie favorate de statu.

Acestea premise, subscrisulu comitetu, pre langa espresiunea profundei sale pareri de reu, cá-ci a trebuitu se intempine din partea unui eruditu istoriografu germanu asemenea atacuri, pre catu de nefundate, pre atatu de injurióse pentru poporulu romanu din Transilvani'a si respective din fundulu regescu in ceea ce privesce cultur'a si moralitátea lui: dechiara de calumnie tendentióse asertiunile cuprinse in amintitele atacuri ale profesorelui Wattenbach si protestéza in contra aceluor calumnie cu tóta solemnitátea.

Din siedinti'a comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu, tinuta la Sibiiu in 4. Ianuaru 1870.

Comitetulu asoc. trans. pentru lit. si cult.
poporulu romanu.

Ioanu Hannia mp.
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.
secret. II.

Nr. 306—1869.

Protocolulu siedintiei extraordinarie a comit. asoc. trans.

tinute in 14. Dec. c. n. 1869 sub presidiulu Rever. dlui vicepresiedinte I. Hannia, fiindu de facia dd. membrii Ilustr. sa dn. cons. aul. Iacobi Bolog'a, dn. cons. gub. Pav. Dunc'a, dn. sen. Petru Rose'a, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. parochu si prof. Zach. Boiu, dn. secret. II. Ioane V. Rusu, dn. adv. dr. Dumitru Racuciu si dn. redact. si bibliot. Nic. Cristea.

§. 130. Dn. secret. I. G. Baritiu cu privire la fóia asociatiunei pentru anulu venitoriu face intrebare: 1) déca voiesce on. comitetu, cá se faca dela sine o provocare de prenumeratiune pre an. 1870? 2) cate ecsemplarie voiesce (comit.), cá se se tiparésca pre anulu venitoriu? si anume afla cu cale, cá

din Nrulu I. se se tiparésca incai 750 ecsemplarie, spre a se impartí mai alesu in tienuturile, in care acésta fóia inca nu e cunoscuta de locu; 3) isi cere scusa, cá-ci a fostu constrinsu a face unu Nr. din cate 2 cóle in contra prevederiloru sale din 26. Maiu a. c., din care cauza spelele inca au crescutu in catuva, cari crede a se poté acoperí din ecsemplariere remase; 4) restulu ecsemplarieloru de pre 1869 se se trimite incóce in cruda séu brosiurate? In urm'a acestora numitulu dn. secret. I. cere a i se dá inviatiuni camu pana la 20. Dec. a. c., spre a se poté intocmi.

Conclusu. Cu privire la intrebarea de sub p. 1) Comitetulu dupa o discussiune seriósa, in decursulu careia se ivisera doue opinii, un'a ca comitetulu, iar alt'a ca dn. secretariu I. se faca provocarea cestionata, afla cu cale cu maioritate de voturi, a decide: cá facerea provocarei de prenumeratiune la „Transilvani'a“ pre an. 1870 se se concrédia dlui secret. I. cá redactoriulu numitei foi; ad p. 2) se decide: cá Nrulu I. din „Transilvani'a“ se se tiparésca in 750 ecsemplarie, ér cealealti numeri urmatori in câte 500 ecsemplaria; ad p. 3) se se ia spre sciintia; ad p. 4) se decide: cá ecsemplariere remase de pre a. cur. 1869 se se lege in brosiuri si se se trimite la tempulu seu la comitetulu asociatiunei.

Deci in acestu intielesu se se sí rescrie catu mai curendu susu amentitului domnu secret. I.

§. 131. Secret. II. presentéza unu contu dela tipografi'a archidiececana de aici despre 16 fr. v. a. cá tase de insertiuni pentru publicarea concursaloru la stipendiale si ajutoriale asociat. pre an. 18⁶⁹/₇₀ in Telegrafulu romanu, si totuodata propune asemnarea esolvirei aceluia.

Conclusu. Se asemnéza la cass'a asociat. trans. esolvirea respectivulu contu din sum'a preliminar de adun. gen. trecuta pentru spelele extraordinarie.

§. 132. Se perlege o scrisória ddtó. 1. Dec. a. c. a dlui profesoriu publicu ord. de filologi'a neolatina la universitátea din Vien'a Adolfu Mussafi'a, prin carea dn. sa 'si esprime in limb'a italiana, in terminii celi mai caldurosi, multiumit'a sa pentru onórea ce i s'a datu alegunduse de membru onorariu alu asociatiunei trans. si totuodata adauge, cá acésta onóre i va serví de o nóua incuragiare spre a se ocupá si mai departe cu studiulu limbei si literaturéi romane.

Conclusu. Serisóri'a de multiumita a dlui prof. Adolfu Mussafi'a se ia spre sciintia cu viia placere si totuodata se decide, cá redactoriulu „Transilvaniei“ se se recerce a'i trimite cate 1 ecsemplariu din fóia asociatiunei.

§. 133. Dn. inspectoriu scol. secundariu Iuliu Bardosi trimete pentru museulu asoc. unu numu vechiu de pe tempurile imperat. rom. Gordianu.

Conclusu. Se primesce cu multiumita si se preda dlui bibliotecariu, spre a se pastrá in colectiunea numismatica a asociatiunei.

§. 134. Cu verificarea protocolulu acestei sie-

dintie se insarcinéza dd. membrii Iacobu Bolog'a, Pavelu Dunc'a si Zacharia Boiu.

Cu acésta siedinti'a comitetului asociatiunei inceputa la 5 óre, se incheià la 7 óre sér'a.

Datulu cá mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

S'a verificatu prin

Bolog'a mp. P. Dunc'a mp. Z. Boiu mp.

Nr. 312—1869.

Protocolulu siedintiei extraordinarie a comit. asoc. trans.

tenute in 24. Dec. c. n. 1869 sub presidiulu Rev. dn. vicepres. Ioane Hanni'a, fiindu de facia dd. membrii Ilustr. sa dn. cons. aulicu Iacobu Bolog'a, Ilustr. sa dn. cons. gub. Pavelu Dunc'a, Il. sa dn. cons. gub. Elia Macelariu, dn. capit. pens. Ioane Bradu, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. par. si prof. Zach. Boiu, dn. prof. Ioane Popescu, dn. secret. II. I. V. Rusu, dn. capit. pens. si cassariu alu asociatiunei Const. Stezariu, dn. redact. si bibliot. alu asoc. Nic. Cristea si dn. adv. dr. Dem. Racuciu.

§. 135. Dn. vicepresiedinte aduce la cunoscintia, cumca acésta siedintia extraordinaria s'a aflatu inde mnatu a o conchiamá cu scopu de a impartasí dd. loro membrii o charthia a dlui profesoriu si membru suplente alu comitetului Ioane Popescu, prin carea domni'a sa din incidentulu, cà profesoriulu din Heidelberg'a W. Wattenbach in unu discursu tienutu in museulu de acolo si publicatu in „Heidelberger Zeitung“ Nr. 275—1869, reprodu su in Telegrafulu romanu ddo Sibiu in $\frac{7}{19}$ Dec. a. c. Nr. 97 ex 1869, descriindu positiunea sasiloru din Transilvani'a, si-a luatu cutediare a aruncá calumniu in contra moralitatiei si culturei poporului romanu, numindu'lu pre acesta o banda de tetiunari si hoti (eine wahre Brandstifter- und Diebesbande); isi ia voia a atrage atentiunea on. comitetu asupra acestei impregiurari, si totuodata opinéza, cá comitetulu se delibereze asupra modului, cà cumu ar fi de a se intempiná din partesi atare calumnia injuriósa.

Punenduse la ordinea dílei acestu obiectu, indata se iví cestiunea, déca e comitetulu competentu séu nu, a face ceva spre refrangerea mentiunatei calumnii? Acésta cestiune de competentia dede ansa la desbateri indelungate si serióse, la care dd. membrii de fácia participara cu celu mai viu interesu. In decursulu desbateriloru se ivira doue propuneri, motivate si de o parte si de alt'a si anume:

a) Dn. cons. aulicu Iac. Bolog'a propuse, cá comitetulu se se dechiare nu numai de competente, dar chiaru si de chiamatu (deteriu), a aperá moralitatea si cultur'a poporului romanu, atacatu prin calumni'a susu indigitata.

b) Dn. dr. Racuciu din contra nerecunoscundu competentia comitetului in atare obiectu, propune, cá refrangerea séu intempinarea acelei calumnii se se lase barbatiloru privati, carii au de a se ocupá cu de aceste, cum si diurnalisticii romane, in a carei sfera ar cadé, dupa parerea sa atari casuri.

Propunerea din urma e spriginita si din partea dlui dr. Nemesiu. In urma presidiulu, in firulu desbateriloru, reasumandu opiniunile manifestate cu privire la un'a séu alt'a dintre amentitele propuneri, pune mai antaiu la votisare propunerea de sub a), respective a dlui cons. Bolog'a, formulata in sensulu urmatoriu:

Credese comitetului competente a face cele ce va afla cu cale si de lipsa in obiectulu din cestiune?

Asta propunere cu majoritate de 7 voturi, langa care se alatura si votulu vicepresiedentului, contra 3 voturi, priminduse, se radica la valóre de concludu alu comitetului.

§. 136. Dupa aceea in necsu cu concludulu precedente se pune la discusiune modalitatea punerei aceluia in lucrare. Dn. cons. Iacobu Bolog'a propune, cá spre acestu scopu se se alege din sinulu comitetului o comisiune de 4 membrii, carea pregatindu unu elaboratu in obiectulu subversante, se'lu presenteze spre pertractare in siedinti'a lunaria prosima.

Dn. cons. Macelariu inca e pentru comisiune, numai catu propune, cá aceea se constea din 3 membrii si elaboratulu pregatindu se se presenteze in o siedinti'a extraordinaria tienenda catu mai curendu, fara de a se asteptá pana la siedinti'a lunaria viitória. Combinanduse ambele propuneri si punenduse la votisare cu majoritate de voturi — abtienenduse 3 insi dela votisare, — se decide: alegerea unei comisiuni statatórie din 3 membrii, carea pregatindu elaboratulu respectivu se se insarcineze alu presentá in siedinti'a lunaria séu ordinaria a comitetului, ce se va tiené in 4. Ian. 1870 c. n. De membrii acelei comisiuni se alesera dd. cons. Iac. Bolog'a, Elia Macelariu si dn. prof. Ioane Popescu.

§. 137. Cu verificarea protocolului siedintiei acesteia se insarcinéza dd. membrii Iac. Bolog'a, Pav. Dunc'a si Zach. Boiu.

Cu acesteia siedinti'a extraordinaria a comitetului inceputa la $4\frac{1}{2}$ óre, se incheià la $6\frac{1}{2}$ óre sér'a.

Datulu cá mai susu.

Ioane Hannia mp.
vicepres.

I. V. Rusu mp.
secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiu in 25. Dec. 1869.
Bolog'a. P. Dunc'a. Z. Boiu.

Bibliograficu.

In dílele acesteia éra si ne venira la mana mai multe carti, parte mare scolastice, a caroru esire pe orizontele literaturii nóstre ne causà una din prea rarele bucurii, de care amu potutu avé parte in anii mai din urma. Lipsindu-ne tempulu fisicu necesariu spre a ne ocupa cu recensiuinea acestoru producte ale mintei, ne tienemu de datorintia nationale, cá incai se le facemu cunoscute si lectoriloru nostrii, cumu si se le aratamu calea, pe care le potu avé, déca voru voi.

Cursu de aritmetica rationata, elaborata pentru usulu scóleloru secundarie, licee, gimnasie, seminarie

etc., cu adaosu si amelioratiune, de I. Grecescu, professore de mathematica in lyceulu din Craiov'a. Editiunea a 2-a. Craiov'a 1868. Form. 8°. pag. 345. Pretiu: bros. 4 lei n., legata 5 lei n.

Cursu de aritmetica rationata, part. I., professatu de El. Angelescu, ingeneru civile, vechiu elevu alu scólei centrale din Parisu, professore. Prim'a editiune. Carte autorisata de consiliulu permanentu de instructiune pentru usulu scoaleloru secundarie. Bucuresci. Librari'a Socecu & Comp. 1868. Form. 8° mare, 59 pagine. Pretiu 1 francu.

Cursu de Algebra elementara, professatu de El. Angelescu etc. (cá mai susu). Bucuresci, nou'a tipografia a laboratoriloru romani. 1869. Form. 8° mare. Pretiu 1 leu nou si 25 bani (= 1 francu si 25 cent.)

Elemente de Geometria, de A. M. Legendre, cu adause si modificatiuni de M. A. Blanchet, directore de studiele mathematice la St. Barb, vechiu elevu alu scoalei polytechnice (in Parisu). Traductiune de El. Angelescu, ingeneru etc. (cá mai susu) si I. M. Riurénu, vechiu elevu alu scoalei de ingineria civile din Bucuresci, fostu directoru de internatu privatu si inspectoru generale alu scoaleloru primarie din tíera etc. Bucuresci. Tipografi'a lucratoriloru asociati. Edit. 2-a. 1868.

(Acésta carte inca este auctorisata pentru scóle prin decisiune ministeriale si este recunoscuta de un'a din cele mai bune si mai corespundietórie scopului.) Form. 8° mare 291 pag. Pretiu 4 lei noi si 20 bani.

Aritmetica theoretico-practica cu rationamente apropiete de inteliginti'a copiiloru si cu questionaria in giosulu pagineloru, coprindendu exercitiu de calculu si probleme supra tuturoru operatiuniloru aritmetice pentru usulu clasiloru primarie si secundarie de ambe sexe, de G. Eustatiu (Ciocanelli), profesoriu publicu in capitala. Carte autorisata de consiliulu permanente de instructiunea publica. Editiunea III. Bucuresci. Tipografi'a lucratoriloru asociati. 1868. Formatu 8° mare, pag. 91. Pretiu 84 bani.

Aritmetica practica pentru clasele I. II. III. primarie, compusa de dn. Barbu Stefanescu inca nu ne veni, scimu inse cá aceea costa 55 de bani.

Elemente de aritmetica pentru clasea antai'a primaria de M. Schwarz. Bucuresci 1866. Imprimeri'a statului. 8°. pag. 49.

In „Enciclopedi'a poporana“ a dlui Dimitrie Iarcu aflamu la Nr. VIII. **Aritmetica practica** prescurtata, de Dim. Iarcu, vechiu profesoriu si inspectoru de scóle. Bucuresci. Librari'a N. C. Popper & Comp. 1869. Formatu sedetiu, 96 pagine. Pretiu 40 bani sún centesime.

Elemente de mineralogia, de St. C. Michailescu, professoru la gimnasiulu Lazaru. Partea I. Mineralogi'a theoretica. Bucuresci 1869. pag. 182. Pretiulu 4 lei n.

Elemente de zoologia, de Gregoriu Stefanescu,

professore de geologia la facultatea de sciintie din Bucuresci, licentiatu in sciintiele naturali, membru alu societatii de geologia din Franci'a etc. Bucuresci 1865.

Dn. profesoriu dr. Ioanu Mesiota mai publicá una parte a opului seu inceputu in a. 1867, adeca:

Geografi'a si istori'a evului vechiu, mediu si nou. Manualu prelucratu pentru clasele superioare gimnasiale si reale de dr. Ioanu G. Mesiota, prof. la gimnasiulu romanu din Brasiovu. Volumulu II-lea. Evulu mediu. Iasi. Editiunea si imprimeria societatiei junimea. 1867.

(Va urma).

Invitare de prenumeratiune la **POESIA si PROSA**. tom. I.

Acésta colectiune va cuprinde vreo 35 poesie parte religiose, parte nationali, si trei disertatiuni, tienute la adunarile gen. ale asoc. trans. in Clusiu, Gherl'a si Sioment'a-mare, anume: „Una privire fugitiva peste literatur'a romana,“ „Parenesu asupra poetului Andreiu Murasiuanu,“ si „Limb'a cá conservatori'a nationalitatei nóstre in furtunele secleloru,“ dintre cari aceste dóue din urma acumu voru esí publicate pentru antai'a óra.

Opulu pusu acumu sub tipariu va face vreo 13—14 cóle in 8°, pe papiru elegantu, in formatu placutu modernu, si va esí si se va trimite on. prenumeranti cu inceputulu lui Februaru 1870.

Pretiulu unui ecemplariu este 1 fr. v. a. pentru romanii dincoce, si 3 lei n. pentru cei dincolo de Carpati.

Prenumeratiunile sunt de a se trimite la susculu celu multu pana 10. Februaru 1870.

Dd. colectanti dupa 10 ecemplarie voru primí unulu gratuitu in semnu de recunoscintia.

Publicarea baniloru incursi

la asociat. trans. dela siedinti'a estraord. a comit. din 14. Dec. 1869 pana la siedinti'a acelua din 4. Ianuariu 1870 c. n.

1. Prin dn. vicecapit. district. si colect. asoc. in Fagarasiu Codru Dragusianulu s'au trimisu la fondulu asoc. trans. 50 fr. v. a., si anume: a) dela dn. advocotu Ioanu Romanu tacs'a de m. ord. pre anii 186⁶/₇, 186⁷/₈ si 186⁸/₉ 15 fr.; b) dela dn. I. G. Codru Dragusianulu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ si 186⁹/₇₀ 10 fr.; a) dela II. sa dn. capit. supr. Lad Tamasiu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr.; d) dela dn. curatoriu biser. G. Aiser tacs'a pre 186⁸/₉ 5 fr.; e) dela dn. presied. jud. Nicolau Sustai tacs'a pre 186⁸/₉ 5 fr.; f) dela dn. ases. jud. Sam. Radu tacs'a pre 186⁸/₉ 5 fr.; g) dela dn. advocatu A. Densiusianu tacs'a pre 186⁷/₈ 5 fr. Sum'a 50 fr. v. a.

2. Prin staruinti'a dn. protopopu gr. cat. in Cosiocn'a D. Sabo s'au trimisu la asoc.: a) colecta dela comun'a gr. cat. Ceanulu mare 8 fr.; b) dela comun'a Corpade 1 fr.; c) dela com. Berchesiu 57 cr. Sum'a 9 fr. 57 cr. v. a.

Sibiü, 4. Ian. 1870.

Dela secretariatulu asoc. trans.